

Der, hvor man er født og baaren, bliver altid ens Hjem, og man har Lyst til at komme dør, naar det har været et godt Hjem, og man faar Lyst til at samles netop paa dette Sted med Søster og Broder. Derfor har Testationsretten og alt, hvad der kan gøres for at bevare Hjemmet for Slægten, Betydning for Udviklingen. Dette gælder ogsaa for Husmanden, hvis Børn og Slægtninge i samme Grad elske Hjemmet som Gaardmanden og Proprietæren. I saa Henseende er der ingen Forskel, og Husmanden tilkommer der saaledes ogsaa den samme Testationsret over Ejendommen som de sidstnævnte og Statshusmanden. Jeg og den Gruppe, jeg taler for, kunne slutte os til det foreliggende Lovforslag maaske i en lettere fattelig og kortere Form, som antydet af den sidste ærede Taler, det ærede Medlem fra Højrup (Deuntzer), og hermed vil jeg anbefale dette lille Lovforslag.

K. Pedersen: Jeg kunde næsten spare at optage Tingets Tid efter at have hørt det ærede Medlem fra Højrup (Deuntzer). Hans Udtalelse om Forslaget kan jeg ganske slutte mig til. Ordføreren for Forslagsstillerne nævnte til at begynde med, at dette lille Lovforslag er let at overse. Jeg tror ogsaa, at Meningen med det er let at overse og skal derfor ikke komme langt ind derpaa. Netop den Tilslutning, Forslaget her i Tinget har faaet de andre Gange, det har været forelagt —, det har, saa vidt jeg ved, været forelagt to Gange før —, viser, at der her ikke er stor Interesse for denne Sag, og alle, som kende til Forholdene ude i Landet, vide, at der heller ikke der er Interesse for Forslaget. Den ærede Ordfører sagde, at naar Gaardmændene have denne Ret til at borttestamentere hele deres Formue til et enkelt Barn, bør denne Ret udstrækkes ogsaa til Husmændene, men jeg vil snarere sige: Skulle vi ikke hellere ophæve denne Ret, som Gaardmændene have i Henhold til Forordningen af 1769? I alt Fald er der ikke Grund til at lade denne Forordning gælde andre, thi jeg kender intet Tilfælde, hvor man har brugt denne Forordning fra Gaardmændenes Side. Men selv om den var bleven brugt, antager jeg, man i de allerfleste Tilfælde vilde sige, at det var uretfærdigt, at den blev brugt. Jeg overtager ikke det Forhold, den ærede sidste Taler berørte, at man maa ønske, at Ejendommene blive i Familien osv., men dette Ting maa dog vel, naar det skal lovgive om disse Forhold, ønske, at alle Arvinger

saa vidt muligt stilles lige, og som oplyst af det ærede Medlem fra Højrup have vi alle den Ret forlods at kunne give en Trediedel af vor Formue til et enkelt Barn. At udvide den fri testamentariske Ret her udover, synes jeg vil være vel meget af det gode. Den ærede Ordfører omtalte, hvordan Forholdene have været før, og paaviste, af hvilke Grunde man kom ind paa disse Lovgivningsregler overfor Gaardmændene. Men den ærede Ordfører maa dog ikke glemme, at hvad der passede til det attende Aarhundredes Tankegang, passer ikke til Forholdene nu, hvorfor jeg ikke kan se, at der er Grund til at lovgive paa dette Omraade. Jeg vil dog tilføje, at man maaske ikke vil gøre nogen Skade ved at vedtage Loven, men dette, at man ikke gør nogen Skade ved at vedtage en Lov, kan vel ikke begrunde, at man vedtager den, saa stor Trang have vi dog heller ikke til at vedtage Love her i Tinget. Gavn kan jeg ikke indse at den vil kunne gøre. Saa vidt jeg kender til Stemningen, ønske Husmændene ikke denne Bestemmelse, og Gaardmændene ville overmaade gerne give Afkald paa den. Jeg kan derfor ikke anbefale dette Lovforslag, jeg mener, det er ganske overflødig.

Hornstrup: Dette lille Lovforslag om Husmænds Testationsret betyder i Virkeligheden kun Opfyldelsen af et Retfærdighedskrav overfor de mindre Jordbrugere, idet man vil give disse den samme Ret, som de større Jordbrugere have haft i en Aarrække, til at testamentere deres Ejendomme bort til et af deres Børn imod Erlæggelse af en mindre Købesum end den faktiske Handelsværdi. Der er saa meget mindre Grund til at formene den mindre Jordbruger denne Ret, som det ifølge Statistikken viser sig, at den mindre Jordejendom koster mere pr. Areal end den større — ja, det behøver jeg ikke at sige, for det vide vi alle —, og den mindre Ejendom giver betydeligt mindre Nettoudbytte pr. Arbejdskraft end den større Ejendom. Der kan jeg henvise til N. P. Jensens Statistik: „Dansk Landbrug“ 1902. Med andre Ord: den mindre Jordejendoms Handelsværdi overstiger langt dens Brugsværdi. Saa kan der selvfølgelig siges: Kan ikke et af Børnene overtage Ejendommen til Handelsværdi, saa kan den jo sælges. Men der holder jeg med det ærede Medlem fra Frederikshavn (Holm), naar han siger, at der er noget tiltalende i, at Ejendommen bliver i samme